

LIBRIS

We know
books

Chris Bohjalian

ÎNCHIDEȚI OCHII,
LUAȚI-VĂ DE MÂNĂ

Această carte este o operă de ficțiune. Numele, personajele, magazinele, organizațiile, locurile, evenimentele și întâmplările menționate sunt folosite în mod fictiv sau sunt produsul imaginației autorului. Orice asemănare cu persoane reale, în viață sau decedate, sau cu locuri adevărate este doar o coincidență.

editura rao

Î.C. Capitolul unu

Era pe la mijlocul lui iunie și nu mai aveam decât două zile de școală. Mai aveam o zi de examene și încă o zi când cei mai mulți dintre noi nu veneau sau, dacă veneau, vedeau că profesorii erau destul de relaxați și nu își băteau capul cu ce făceam noi, atâta timp cât nu ne drogăm sub nasul lor și nu făceam ceva ridicol care să le strice lor imaginea sau să ne coste viața. Eram în clasa a unsprezecea. Se apropia prânzul și abia terminasem examenul la fizică. Cred că m-am descurcat, dar cine mai știe? Acum nu mai contează și, ca să fiu sinceră, nu-mi păsa nici atunci prea mult. Oricum, eu voiam să fiu poetă sau romancieră, chiar dacă voiam asta numai pentru că o asemenea carieră presupunea puține interacțiuni cu oamenii. Am înțeles de la o vârstă foarte fragedă că nu știam să mă joc cu ceilalți copii. (Nu cu toți, desigur. Adică aveam prieteni. Nu mulți, dar aveam câțiva.) Mă rog, credeam cu adevărat că o să scriu cărți grozave. Chiar așa gândeam. Voiam să merg la Amherst – orașul, nu colegiul, pentru că nu aveam cum să intru la colegiu – și să aflu cine era cu adevărat Emily Dickinson. Știți voi, să aflu bârfele. Să descopăr lucruri despre ea pe care nu le mai știa nimeni. Prieteni. Amani. O societate secretă. Nu glumesc. Așa gândeam. Aveam același prenume și poeziile ei erau la fel de scurte ca ale mele. Desigur, ale ei erau mai bune. Dar înțelegeți ce vreau să zic.

Legătura nu era tocmai logică. Totuși, nu era o persoană sociabilă, așa că aveam și lucrul ăsta în comun.

„Cutezi să vezi un suflet încălzit la alb?
Atunci ingenunchează la poartă.
Roșu e culoarea obișnuită a focului
Când minereul viu
A săturat cerința flăcării,
Substanța lui vibrantă joacă
Făr' de culoare
Doar cu lumina vâpăii miruite.“

E clar că poezia asta nu e despre miezul unui reactor. Dar ar putea fi, nu-i așa, dacă n-ai ști că a fost scrisă în anii 1860? Și-apoi, Emily e un coșmar pentru un program de corectare la calculator, iar poezia asta nu e nici pe departe așa de greoaie din punct de vedere gramatical ca alte poezii ale ei. Îmi plăcea și lucrul ăsta.

În ziua aceea, când am auzit sirenele pompierilor, niște copii dintr-a zecea și a unsprezecea erau în cantină, în partea unde ferestrele dădeau spre curte, și priveau ploaia. În curte erau niște mese și bănci de beton, unde stăteau de regulă mai ales elevii din anii terminali și în special fumătorii, dar ploua de zile întregi – de fapt, de câteva săptămâni, de la Ziua Eroilor – așa că nu era nimeni acolo. Era așa de multă umezeală încât creșteau ciuperci printre dalele de pardoseală. Dar ferestrele erau deschise, așa că auzeam sirenele în ciuda zgomotului făcut de ploaie. Cei mai mulți elevi din anii superiori dispăruseră deja pentru că nu mai aveau chef de liceu și știau ce urmau să facă în septembrie. Să știți că mulți dintre noi plecau. Oamenii din afara Teritoriilor au impresia că noi, cei de aici, suntem niște prostovani și mulți dintre noi chiar sunt, dar unii nu. Eu aveam de gând să merg la Academia Reddington, care purta numele orașului, finanțată și construită cu mulți ani în urmă de un tip pe nume James Howard Haverford. Acesta luptase în Războiul Civil și făcuse avere fabricând mașini de cusut. Toți copiii din Newport,

Reddington, Barton și Lowell merg la Academie gratuit, de parcă ar fi o școală publică, dar aici se află și un internat destul de scump unde se adună în fiecare an elevi din vreo șaptesprezece state și din câteva țări străine. Sunt vreo patru sute de localnici și cam două sute de interni. Sau cel puțin erau. Școala e închisă în continuare și probabil așa va rămâne pentru totdeauna.

Era zece dimineața, așa că încă nu se servea masa de prânz. Eu stăteam pe masă, flirtând cu un băiat pe nume Ethan Gale, care ședea pe bancă. Purtam niște blugi destul de strâmți și îmi scosem pantofii sport, așa că eram desculță. Nu știu de ce, dar faptul că eram desculță mă făcea mereu să mă simt sexy. Ca un fel de poetă. Vorbeam despre două fete de prin partea locului care lucrau după ore la un club de fitness din apropiere și, dacă mă gândesc mai bine, o făceam pe nesuferiții. Cele două nu prea știau care era datoria lor și pur și simplu stăteau în spatele tejghelei de la recepție, acolo unde veneau membrii clubului să se înscrie. Dacă cineva își scăpa greutățile pe piept, era terminat, pentru că fetele sigur n-ar fi știut ce să facă. Erau foarte drăguțe, dar eu și Ethan nu înțelegeam nici în ruptul capului cum de lucrau ele la o sală de sport.

Ethan era în anul al treilea și, la fel ca mine, era din oraș. Tatăl lui era Ochiul din Cer – meteorologul de la radioul public din Vermont – asta însemna că Ethan era un fel de celebritate, pentru că vocea tatălui său era foarte cunoscută. Însă asta mai însemna și că îi făceam viața grea, spunându-i că până și meteorologii pricepuți se înșelau mai tot timpul.

Tata glumea uneori pe tema asta. „Ce slujbă minunată, zicea el. Imaginează-ți cum ar fi dacă piloții ar trebui să aibă dreptate doar jumătate din timp. Sau doctorii și arhitecții. Dar cei care încearcă să afle cum va fi vremea? Suntem prea indulgenți cu ei. Chiar dacă se înșală de nenumărate ori, tot îi urmărim.“ Înțelegeți ce vreau să spun despre tata? Uneori ne certam foarte tare – discuțiile cu el nu semănau cu meciurile cu țipete pe care le aveam cu mama, dar erau destul de tensionate –, însă chiar era foarte amuzant.

Desigur, era și foarte deștept. Sunt de acord cu el în privința timpului probabil. Nu înțeleg cum e posibil să greșești prognoza când sunt atâtea sateliți și atâtea alte chestii pe orbita Pământului. Chiar nu înțeleg. Și nu se îndreaptă toate din vest spre est? Sincer, am impresia că e de ajuns să dai un telefon într-un oraș aflat la câteva ore distanță, la New York sau Ontario, și să întrebi ce naiba se vede pe geam. Dar așa e tehnologia. Nu funcționează mereu. Proba A? Un reactor nuclear.

Mereu am crezut că Ethan avea să ajungă cineva. Poate chiar asta face. Poate că, la fel ca mine, s-a cam lăsat păgubaș. Ar trebui să verific dacă are cont pe Facebook. Ar trebui să verific dacă mai sunt și alții pe Facebook. În ultimul an nu am fost prea sociabilă – ba chiar mai puțin decât eram înainte de topirea reactorului, dacă e posibil așa ceva. Știu că tatăl lui Ethan nu mai lucrează la radio – acum au alt Ochi în Cer. E posibil să fie așa din cauză că VPR¹ nu mai transmite din Muzeul Fairbanks în St. Johnsbury. St. J nu e în Zona de Izolare, dar nu e nici departe. Mi s-a spus că mulți oameni au plecat, iar dintre aceștia, cei mai mulți au părăsit orașul.

Oricum, eu am recunoscut sirenele imediat, dar am crezut că e doar un exercițiu. Se mai întâmplase o dată, cu mai mulți ani în urmă. O simulare de evacuare. Chiar și momentele acelea transmise la radio și cerute de FCC², când spuneau că „e doar un exercițiu“, te făceau să îți simți pielea ca de găină. Îmi amintesc că Ethan s-a uitat înspre cazarma de pompieri, apoi înspre uzină.

– Crezi că s-a întâmplat? m-a întrebat el.

Sirenele se auzeau tare, dar nu atât de tare încât să fim nevoiți să ridicăm tonul. Încă mai ajungea la noi ce spuneau niște tocilari din altă țară care se agitau din cauza fizicii și niște ciudați de la cercul de teatru care vorbeau numai despre un muzical estival din Stowe în

¹ VPR, Vermont Public Radio (n.red.)

² FCC, Federal Communications Commission (Comisia Federală de Comunicații), agenție guvernamentală independentă care reglementează comunicațiile între stațiile federale și cele internaționale prin radio, televiziune, cablu și satelit (n.red.)

care juca unul dintre ei. Când s-au auzit sirenele, toți au tăcut o clipă și au privit în jur, apoi s-au întors la discuțiile lor.

Am făcut liniște abia când profesorul de istorie, domnul Pettitt, a intrat în sala de mese și a bătut din palme ca să ne atragă atenția. Celor mai mulți elevi le plăcea de domnul Pettitt și îi spuneau Brandon – acesta era prenumele lui. Eu nu făceam asta. Nu voiam să-i zic nicicum. Ceva nu-mi plăcea la el. Mi se părea un tip cu totul fals. Avea vreo treizeci de ani, o soție frumoasă și băieți gemeni. Avea părul blond și cărlionțat și știam că unele fete erau îndrăgostite de el, dar eu nu mă număram printre ele. Două lucruri s-au întâmplat în același timp în care el bătea din palme. Mai întâi, toată lumea s-a uitat la el, apoi, de îndată ce a spus că era posibil să se fi întâmplat ceva la centrala de energie nucleară, toți s-au uitat la mine. După aceea, Ethan mi-a înmănat încălțările.

– Ar fi bine să te încălți, mi-a zis el.

– Crezi?

– Da, cred.

La ora aceea, criza de la centrală începuse deja de vreo două ore și jumătate. Sunt sigură că în acel moment cineva era tras la răspundere pentru că așteptase atât ca să dea alarma.

Teritoriile de Nord-Est și-au primit numele cu mult timp în urmă de la un guvernator din Vermont. Cred că a fost o modalitate de a promova turismul. Se află în colțul de nord-est al statului și, chiar și după standardele din Vermont, e o zonă mai ales rurală. Dar aici sunt câteva stațiuni de schi, mai este și lacul Memphremagog, care nu e nici pe departe la fel de mare ca lacul Champlain. La scurt timp după ce guvernatorul din Vermont a denumit această zonă Teritoriile de Nord-Est, alt guvernator a convins legislativul că Memphremagog era locul ideal pentru o centrală nucleară, mai ales dacă era construită pe unul dintre râurile care alimentau lacul. Unii discutau de mult timp despre construirea unei centrale pe lacul Champlain, la

vreo șaisprezece kilometri sud de Burlington. Vă puteți imagina ce dezastru îngrozitor s-ar fi produs dacă centrala ar fi fost construită acolo și ar fi avut loc același accident? Dumnezeu! În Burlington chiar locuiesc oameni. Probabil că numai în Ținutul Chittenden și în jurul lacului Champlain trăiesc sute de mii de oameni. Din fericiție – e straniu să folosesc tocmai eu acest cuvânt, au ales Memphremagog. Era destul de mare și curentul râului era suficient de puternic pentru o centrală nucleară, mai ales după ce au construit digul acela.

Și știți ceva? Niciunui dintre noi nu îi păsa prea mult că aveam o centrală nucleară. Au fost câteva persoane care au făcut puțin scandal după Fukushima. Câțiva politicieni și binefăcători care nu aveau altă treabă au cerut o analiză a planului de evacuare și o investigație a stării reactoarelor, pentru că erau destul de vechi. (Cât de vechi? Centrala fusese proiectată în anii 1960 cu șublere – da, cu șublere – și construită la începutul anilor 1970.) Dar nu era mare șofală. Desigur, nu era vorba de politicienii și binefăcătorii *locali*. Atât vreau să spun: *Nouă nu ne păsa*.

Centrala se afla pe o bucată de pământ acoperită de pini, numită Capul Abenaki (de fapt, acesta era numele oficial al centralei), unde râul Coburn se vărsa în lac. Construcția era la vreo patru sute de metri în aval de dig. Nici nu o vedeai din Newport sau Reddington decât dacă erai în mijlocul lacului sau aproape pe partea canadiană a apei. Apoi, când o vedeai, era doar o parte a liniei falezei. Oamenii veneau să pescuiască la copcă pe porțiunea de trei sute de metri dintre liniile lungi ale turnurilor de răcire. Veneau în caiace la o azvârlitură de băț de blocurile dreptunghiulare care adăposteau reactoarele. Jur că nimeni nu s-a gândit la toate astea până când s-au topit. Era la fel ca închisoarea. Nici la asta nu ne gândeam. Amândouă locurile ofereau oamenilor locuri de muncă. Așa că pescuiam, înotam și mergeam cu barca pe lac, uneori observând centrala, alteori nu. Ne-am gândit că era absolut sigur.

Sau, dacă nu era absolut sigur, măcar era destul de sigur.

Mama, care lucrase mereu în relațiile cu publicul, credea că numele centralei era foarte drăguț și speculativ. „Vorbește despre moștenirea mândră a amerindienilor din Statele Unite și din Canada, le spunea ea tuturor, apoi adăuga (dar numai în particular): Și despre felul în care le-am tras-o în toate modurile posibile.“ Asta era pentru că energia nucleară putea fi curată (cu excepția momentelor când scuipa radioactivitate ca o lumânare romană), dar mineritul de uraniu era deosebit de toxic. Nu știi exact cum otrăvește apa, dar știi că o face. Într-o noapte am văzut-o pe mama citind pe calculatorul din birou un articol despre felul în care minele de uraniu au distrus triburile Odawa, Crow, Algonquin și Sioux.

– Ce-i asta? am întrebat-o.

– Propagandă.

– Aha.

– Dar, de fapt, nu e.

Am așteptat.

– E târgul pe care l-am făcut cu Mefistofel. Din păcate, radioactivitatea ține tot atât cât trăiește și sufletul.

Chiar nu știam despre ce vorbea până când nu am povestit întâmplarea unuia dintre doctorii de aici, iar el mi-a spus povestea lui Faust.

La câteva luni după accident, pe când trăiam în Burlington, aproape că i-am zis lui Poacher cine eram. El credea că eram unul dintre plimbăreții care invadaseră orașul. Cred că voiam să văd ce făcea dacă îi spuneam. Avea să se sperie, așa cum bănuisem dintotdeauna că ar reacționa fetele de la adăpost, sau să rămână relaxat? În schimb, în ultima clipă i-am spus că tatăl meu era tatăl lui Ethan. Știți, am mințit, pur și simplu. I-am spus că tata fusese cândva Ochiul din Cer.

– Emily, a murmurat el, întins pe spate pe saltea, tu ești o revelație.

Poacher era înalt și zvelt, cu părul brunet și des, pieptănat pe spate. Avea ochii puțin înguști, dar ar fi putut fi un star de cinema aflat în declin – unul dintre tipii ăia care avuseseră cândva roluri principale, dar fuseseră nevoiți să se retragă devreme din pricina alcoolului și a petrecerilor, iar acum primeau oferte numai la televizor, în emisiuni precum *Celebrity Apprentice*. Perciunii lui nu păreau chiar ridicoli, dar ciocul și mustața îi cam dădeau fiori. Avea câte un tatuaj pe fiecare biceps: sârmă ghimpată pe brațul stâng și o frunză de marijuana pe cel drept. Avea și o vestă de piele de care era foarte – adică *foarte* – mândru.

Când a spus că sunt o revelație, se uita la tavan, drogat în ultimul hal, crezând că și eu eram drogată. Dar nu eram. A folosit foarte mult cuvântul acela. *Revelație*. Era unul dintre cele vreo douăsprezece cuvinte care îi condimentau vocabularul și care păreau neașteptate până când ajungeai să-l cunoști și îți dădeai seama cât era de jigodie și din ce motiv le folosea.

– Cum de nu ești și mai distrusă? m-a întrebat.

Vorbea în general – nu de ce nu eram la fel de drogată ca el în clipa aceea.

– Cred că sunt suficient de distrusă, i-am zis eu. *Pe bune, numai de-ai ști*, mă gândeam în sinea mea.

Cred că avea vreo patruzeci și cinci de ani, adică vârsta pe care ar fi trebuit s-o aibă și părinții mei. Asta însemna și că avea de două ori anii noștri, ai celorlalți – față de unii dintre noi, era și de trei ori mai în vârstă – și erau nopți în care ne înghesuim nouă sau zece oameni în apartamentul lui. Era destul de sărăcăcios pentru că avea doar o baie și un dormitor și niciun fel de pat. De fapt, abia dacă avea vreun pic de mobilă. Spunea că e veteran de război și încasa pensie de invaliditate, de aceea avea bani pentru apartament. Spunea că eliberase Kuweitul și o spunea de parcă o făcuse de unul singur. Da, sigur că da.

– Nu, m-a încurajat el. Nu ești deloc distrusă. Tu ai un viitor în față. Am să mă îngrijesc eu de asta.

– Chiar așa?

Eram cam nesigură, cum ar fi zis mama.

Mai erau acolo două fete care adormiseră pe altă saltea, îmbrăcate în pijamalele roz furate în după-amiaza aceea de la magazinul Victoria's Secret, din mall. Una dintre ele era Andrea, cea care se autotutila chiar înainte ca tot iadul să se dezlănțuie în Vermont. Desigur, se autotutila și acum. Un accident nuclear schimbă oamenii și nu mă refer la bolile provocate de radiații sau mutații genetice la bebeluși, cum vezi în Zona Crepusculară, dar cu siguranță nu face un om ca ea să nu se mai mutileze. Mai ales când ia oxicodonă și Percocet. Dumnezeu, lumea întreagă devine agitată când are loc un accident. În fine, Andrea avea optsprezece ani, cu doi ani mai mult decât aveam eu pe atunci. Avea un ochi închis și unul întredeschis. Tocmai își injectase niște heroină de proastă calitate și era foarte mulțumită.

– Mai imită-l pe tatăl tău, a spus Poacher cu ochii închiși.

Când îi spusese că tata era Ochiul din Cer, îi imitasem vocea pe care o știam toți de la radio.

– Nu pot să-l imit prea bine, am zis eu.

– Ba da. Este. Este... minunat.

Mi-a pus mâna pe genunchi și a încercat să mă mângâie mai sus, pe coapsă, dar l-am oprit, punându-mi degetele peste ale lui, ca și cum voiam să-l țin de mână. Apoi m-am prefăcut că eram Ochiul din Cer și am prezentat buletinul meteo. Am inventat una dintre zilele dinaintea accidentului, când ploua întruna, până când, în cele din urmă – și aici apare jargonul pe care tata și inginerii îl foloseau cu plăcere – a avut loc un PEEES: o pierdere de energie electrică din exteriorul sitului. Apoi a fost un PCL: o pană de curent în locație. Cu alte cuvinte, a avut loc un potop. Cineva spunea că a fost un potop cum vezi doar o dată la cinci sute de ani. După aceea, tot mai mulți oameni au spus asta. Pe urmă a fost vorba de un potop cum

vezi o dată la o mie de ani, pentru că are un aer mai misterios. Sună aproape biblic, nu? Dar nu e subtil. Nu e poetic.

„Niciun bărbat nu m-a mișcat

Până când unda n-a trecut de micul meu pantof,

De șorț, de cingătoare.

Și de corsaj.“

Înțelegeți ce vreau să zic? Asta faci când crește apa.

În ziua potopului de la Memphremagog, apele au venit peste digul râului Coburn, au ieșit din albiile râulețelor și s-au ridicat din mlaștini. Nu a fost un tsunami, dar oamenii care au fost de față spuneau că așa părea. Varianta oficială spune că digul s-a spart la 7.31 dimineața. Apele lacului și ale râului au inundat camerele în care se aflau generatoarele diesel, iar acestea au cedat. Apa a crescut și a scurtcircuitat firele electrice care duceau la centrală, tăind astfel electricitatea pompelor care trebuie mereu – adică mereu – să facă să circule apă de răcire prin reactoare. Asta însemna că Abenaki mai avea de trăit vreo patru ore: atât aveau să țină bateriile. Tata și inginerii care lucrau pentru el aveau tot atâta timp ca să repare totul și să repună pompele în funcțiune. N-au reușit. Reactoarele au început să se supraîncălzească.

Desigur, ploua deja de două săptămâni, dar în dimineața aceea apa a crescut cu zece centimetri pe oră, mai ales între orele cinci și șapte. Dacă tata era îngrijorat, mie nu mi-a spus nimic în zilele de dinaintea dezastrului. Nu-mi amintesc să fi zis nici mama ceva până în dimineața aceea. Tata plecase deja la centrală când am coborât eu la micul dejun. Mama a zis că plecase în timpul nopții. Am văzut că era îngrijorată când mâncam cerealele Cherios. (Cherios. Ce amintire ciudat de fericită au ajuns să fie cerealele pentru mine. Cândva era ceva absolut normal să le mănânc.)

Ultima dată când l-am văzut pe tata fusese cu o seară înainte. Ultima dată când am văzut-o pe mama? A fost în dimineața aceea. S-a dus la serviciu, deși n-am să știu niciodată dacă era conștientă